

## **Směrnice vedoucího ateliéru arteterapie č. 1/2017**

### **Část I.**

#### **Obecná ustanovení**

##### **Čl. 1**

(1) Tuto směrnici vydává vedoucí ateliéru arteterapie (dále též jen „vedoucí ateliéru“) na základě čl. 22 opatření děkana č. 7/2017 o studiu v bakalářských a magisterských studijních programech (dále jen „opatření děkana“).

(2) Tato směrnice zejména konkretizuje pravidla obsažená v opatření děkana týkající se státní závěrečné zkoušky (dále jen „SZZ“) nebo její části garantované ateliérem. Dále může ukládat povinnosti jednotlivým členům ateliéru, a to za účelem realizace postupů stanovených opatřením děkana.

### **Část II.**

#### **SZZ Arteterapie 7701R012**

##### **Čl. 2**

#### **Zkouška z předmětu SZZ**

(1) SZZ zahrnuje tři samostatně hodnocené zkoušky z jednotlivých předmětů SZZ (dále jen "zkouška z předmětu SZZ"):

- ART/QZB1 - Arteterapeutická metodika a interpretační postupy
- ART/QZB2 - Psychologie a psychopatologie
- ART/QZB3 - Dějiny umění

##### **Čl. 3**

#### **Zkouška z předmětu SZZ ART/QZB1 - Arteterapeutická metodika a interpretační postupy**

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

- ART/VAVA1 Výcvik v analýze výtvarného díla I
- ART/UARTK Úvod do arteterapie
- ART/SZKA1 Sebezkušenostní ateliér I
- ART/ATIA1 Autobiografická tvorba a její interpretace I
- ART/VAVA2 Výcvik v analýze výtvarného díla II
- ART/ATIA2 Autobiografická tvorba a její interpretace II
- ART/SZKA2 Sebezkušenostní ateliér II
- ART/TEBA Teorie barev
- ART/PXE1K Praxe v zařízení I
- ART/ZAMK Základy arteterapeutické metodiky

ART/AATK1 Ateliér abreakčních technik I  
ART/PVPS1 Praktický výcvik v projektivní arte skupině I  
ART/PVVAK Psychopatologie výtvarného výrazu  
ART/PXE2K Praxe II  
ART/AATK2 Ateliér abreakčních technik II  
ART/PVPS2 Praktický výcvik v projektivní arte skupině II  
ART/SASA Současné arteterapeutické směry  
ART/UPS Umění a psychoanalýza  
ART/VSSAK Výtvarná symbolika a symptom  
ART/FOVVK Fylogeneze a ontogeneze výtvarného výrazu  
ART/IAP1 Interpretační (arte) postupy I  
ART/AKTA1 Ateliér kombinovaných technik a aktivit I  
ART/AKTA2 Ateliér kombinovaných technik a aktivit II  
ART/IAP2 Interpretační (arte) postupy II  
ART/PXE3K Praxe III  
ART/BASBK Balintovské skupiny modifikované pro arteterapie  
ART/KTCK Kvinternocolor

(2) Zkouška má ústní formu. Čas určený na přípravu je přibližně 20 minut. O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě posouzení úrovně znalostí arteterapeutické metodiky a interpretačních postupů a na základě praktické aplikace znalostí na předložené výtvarné produkci. Student by měl být schopen na předložených artefaktech uplatnit znalost teoretických východisek a praktických dovedností vedení klienta. Měl by být schopen v časově vymezené době interpretovat produkci a stanovit pracovní hypotézu, určit míru výtvarné patologie (i v subklinické podobě) a doporučit odpovídající terapeutický postup i metodické vedení, které koresponduje s postupy intervenční arteterapie. Výkon je hodnocený jednou známkou.

(3) Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. Podoby kompoziční výstavby artefaktu s ohledem na dynamizující prvky v produkci.
2. Práce s barvou a její symbolický obsah.
3. Psychologická a výtvarná typologie klienta a její výtvarná morfologie.
4. Účinné faktory v arteterapii.
5. Výtvarná metafora emočně-kognitivního rozporu s odkazem ke stadiím ontogeneze výtvarného projevu (Lowenfeld) a ontogenetickému modelu uplatnitelnému v intervenční arteterapii.
6. Ontogenetický model v arteterapii, jeho přesah k fylogenetické metafoře.
7. Výtvarná symbolika a symptom, znaky výtvarného regresu, redukovatosti a fixace v produkci klienta, základní znakování výtvarné psychopatologie - horror vacui, ornamentální stereotypie, perseverace figurativního motivu, dekorativismus, geometrizace, lettrismus, neurotická kompoziční schémata, etc.
8. Metodické postupy a výtvarné vedení klienta uplatnitelné v intervenční arteterapii, rozdíl při jejich použití s ohledem na diagnózu a věk klienta.
9. Obraz jako metafora - interpretační postupy při práci s artefaktem, latentní terapeutické a interpretační obsahy metodických postupů.

10. Genetická rovina osobnosti - etapy psychosexuálního vývoje osobnosti, základní pojmy a jejich významy včetně příslušných ego defenzivních mechanismů a jejich funkce, výtvarné metafory infantilního ego vývoje.
11. Sen a mechanismy snové práce jako paralela k procesu tvorby obrazu, podobnosti a rozdíly mezi procesem vzniku artefaktu a snovou prací.
12. Výtvarný výraz - styl, stylizace, stylizační schéma, projekce a tzv. výtvarný posun.

Tematické okruhy nejsou shodné s otázkami, na něž student odpovídá.

(4) Student si vylosuje jeden tematický okruh.

(5) Čas trvání zkoušky je přibližně 50 minut. Zkouška je rozpravou nad vylosovaným tématem a prezentací teoretických a praktických znalostí studenta nad předloženou výtvarnou produkcí. Komise v průběhu zkoušky pokládá studentovi doplňující otázky.

## Čl. 4

### Zkouška z předmětu SZZ ART/QZB2 - Psychologie a psychopatologie

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

ART/UPSAK Úvod do psychologie

ART/PSKAK Psychologie sociální komunikace

ART/PDGAK Psychodiagnostika

ART/PPK Psychologické praktikum

ART/ULPEK Úvod do léčebné pedagogiky

ART/ZPPAK Základy psychopatologie

ART/ZPTK Základy psychoterapie

ART/APDDK Arteterapeutické přístupy k dětem a dospívajícím

ART/DPTBK Dynamická psychoterapie

ART/KINAK Krizová intervence

ART/PETNK Právní a etické normy pro arteterapeuty

(2) Zkouška má ústní formu. Čas určený na přípravu je přibližně 20 minut. O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě posouzení úrovně základní orientace v tematických okruzích, schopnosti uvažovat nad nimi z teoretického i z praktického hlediska. Výkon je hodnocený jednou známkou.

(3) Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. Psychoterapie - základní pojmy, přístupy (humanistická psychoterapie, KBT atd.), specifika psychoterapie u dětí a dospělých, specifika psychoterapie u různých typů diagnóz; postavení arteterapie v rámci psychoterapie.
2. Osobnost psychoterapeuta. Etika a morální hodnoty v psychoterapii. Kultivace a osobnostní rozvoj psychoterapeuta. Význam supervize.
3. Psychoanalýza a neopsychoanalýza. Základní pojmy, principy a představitelé.
4. Dynamická psychoterapie, Základní principy, shody a rozdíly s psychoanalýzou, klíčoví představitelé.
5. Sociální komunikace. Pygmalion-efekt, Golem-efekt v kontextu psychoterapie. Rozhovor v psychoterapii. Komunikační dovednosti.

6. Duševní zdraví a psychohygiena. Syndrom vyhoření.
7. Psychologická diagnostika. Rozdíl mezi klinickými a testovými metodami. Dělení psychodiagnostických metod. Standardizace a objektivita testových metod.
8. Projekce – vysvětlení pojmu. Využití projekce v rámci psychodiagnostiky. Projektivní metody v psychodiagnostice dětí a dospělých - dělení projektivních metod (s důrazem na kresebné projektivní metody), rizika použití projektivních metod. Přínos psychodiagnostiky pro arteterapii.
9. Zátěž a krize. Druhy krizí, krizová intervence, možnosti uplatnění arteterapie v rámci krizové intervence. Základní typy zátěžových situací (frustrace, stres, konflikt, deprivace) a mechanismy adaptace na ně (copingové strategie, obranné mechanismy).
10. Osobnost, biopsychosociální a spirituální rozměr osobnosti, poruchy osobnosti (dělení, možnosti terapie, využití arteterapie).
11. Emoce - základní charakteristika, přístupy, vývoj emocí a faktory, které ho ovlivňují, poruchy emocí a motivace, afektivní poruchy.
12. Motivace. Pojetí motivace v psychodynamických a nepsychodynamických směrech. Motivace v kontextu psychoterapie.
13. Kognitivní procesy. Kognitivní vývoj a faktory, které ho ovlivňují. Poruchy kognitivního vývoje. Demence a mentální retardace (projevy, typy, charakteristika výtvarného projevu a využití arteterapie).
14. Představy, fantazie (a jejich vývojová specifika), tvořivost, faktory ovlivňující vývoj tvořivosti. Konvergentní vs. divergentní myšlení.
15. Neurotické poruchy (příčiny, projevy, teoretické přístupy, terapie, využití arteterapie).
16. Psychotické poruchy a schizofrenie (příčiny, projevy, možnosti terapie, charakteristika výtvarného projevu a využití arteterapie v terapii psychotiků).
17. Poruchy příjmu potravy (příčiny, projevy, terapie, možnosti arteterapie, charakteristika výtvarného projevu osob s poruchami příjmu potravy).
18. Závislostní chování, návykové a impulzivní poruchy (alkoholové a nealkoholové závislosti, patologické hráčství a další varianty návykového a impulzivního chování, příčiny, terapie, využití arteterapie, charakteristika výtvarného projevu).
19. Psychosomatika (předpoklady vzniku psychosomatických poruch, terapie, možnosti arteterapie).
20. Periodizace vývoje jedince, charakteristika jednotlivých vývojových etap.
21. Základní teorie vývoje (Piaget, Erikson, Freud, Kohlberg, Mahlerová).
22. Sociální vlivy na utváření jedince. Rodina, škola, vrstevnická skupina atd. Primární a sekundární socializace.
23. Potíže dětí v kontextu školní docházky (specifické poruchy učení a chování, neurotické obtíže, výchovné problémy, potíže v třídním kolektivu apod.).
24. Období stáří, specifika seniorského věku. Existenciální témata. Sociální kontext stáří. Specifika terapeutické práce se seniory.

Tematické okruhy nejsou shodné s otázkami, na které student odpovídá.

(4) Student si vylosuje jeden okruh.

- (5) Čas trvání zkoušky je přibližně 20 minut. Student v průběhu zkoušky prokazuje orientaci ve vylosovaném tématu, komise mu pokládá doplňující otázky. Tyto otázky se nemusejí týkat jen tématu samotného, ale mohou být směřovány i k jeho výtvarně metaforické hodnotě a přesahu směrem k arteterapeutické praxi.

## Čl. 5

### Zkouška z předmětu SZZ ART/QZB3 Dějiny umění

- (1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

ART/DUM1K Dějiny umění I  
ART/PUMA1 Psychologie umění I  
ART/DU2K Dějiny umění II  
ART/TEBA Teorie barev  
ART/PUMA2 Psychologie umění II  
ART/DU3K Dějiny umění III  
ART/TEKA Teorie kultury

(2) Zkouška má ústní formu. Čas určený na přípravu je přibližně 20 minut. O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě studentových znalostí dějin umění a jeho schopnosti aplikovat tyto znalosti na arteterapeutickou problematiku. Kromě základních věcných vědomostí se hodnotí i schopnost transferu do osobní psychologické problematiky a jejího výtvarného vyjádření. Výkon je hodnocený jednou známkou.

- (3) Tematické okruhy zkoušky jsou:

- 1. Pravěké "umění"**  
obraz a magie - perspektiva pravěkých maleb
- 2. Antické "umění"**  
Egypt a Řecko - socha a magie - lidské tělo jako systém proporcí - antické iluzivní malířství - římský sochařský portrét
- 3. Rané křesťanství a Byzanc**  
pozdně římské umění: Klasicismus, naturalismus a abstrakce - vztah křesťanství k obrazu - teologie ikony a klasicismus byzantského umění
- 4. Středověké "umění"**  
konceptualismus raně středověkého zobrazení - realismus 13. století - Giotto a Simone Martini - zdokonalování perspektivy ve 14. století: Itálie a Střední Evropa (Mistr Vyšebrodského cyklu, Mistr Theodorik, Mistr Třeboňského oltáře) - nové obrazové typy a mystika 14. století - mezinárodní sloh kolem roku 1400
- 5. Flámská a italská renesance**  
Brunelleschi a objev centrální perspektivy - Masaccio, Ucello a Piero della Francesca - L. B. Alberti a kodifikace neoklasické estetiky - Robert Campin, bratři Eyckové a Rogier van der Weiden: skrytý symbolismus a realismus detailu - využití grafiky - pozdně gotické sochařství
- 6. Italský a střeoevropský manýrismus**  
vrcholná renesance a proměny funkce obrazu ve 20. letech 16. století: Leonardo.

Michelangelo, Raffael a jeho žáci: Giulio Romano - G. Vasari a nová estetika 16. století - umění na dvoře Rudolfa II. - manýristická barevnost

7. **Baroko**

obraz jako součást propagandy, útok na diváka - Caravaggio a Bernini - světlo, barva a perspektiva v 17. a 18. století - William Blake: osobní symbolika a mytologie jako vyjádření pozice jedince na prahu industriální éry

8. **19. století a rozvoj technických obrazů**

daguerrotypie a fotografie - od realismu k impresionismu a postimpresionismu: Gauguin, van Gogh, Seurat

9. **Avantgardy 1. poloviny 20. století**

kubismus, expresionismus a abstrakce: Picasso, Matisse, Kupka, Kandinsky - vliv fotografie a filmu - klasicismus diktátorských režimů a jeho patologický potenciál

10. **Druhá polovina 20. století a vliv nových médií**

Tematické okruhy jsou/nejsou shodné s otázkami, na které student odpovídá.

(4) Student si vylosuje jeden okruh.

(5) Čas trvání zkoušky je přibližně 20 minut. Student v průběhu zkoušky prokazuje orientaci ve vylosovaném tématu a komise mu může položit doplňující otázky. Tyto otázky se nemusejí týkat jen tématu samotného, ale mohou být směřovány i k jeho výtvarně metaforické hodnotě a přesahu směrem k arteterapeutické praxi.

### **Část III.**

#### **Kvalifikační práce**

#### **Čl. 6**

#### **Obsahové a formální požadavky**

(1) Minimální rozsah bakalářské práce činí 80 000 znaků včetně mezer. Do uvedeného rozsahu se započítávají i např. všechny formální náležitosti práce včetně titulní strany a prohlášení podle čl. 20 odst. 9 písm. d) opatření děkana; nezapočítávají se však přílohy práce. Maximální rozsah bakalářské práce činí 160 000 znaků včetně mezer. Ve výjimečných a odůvodněných případech může vedoucí ateliéru na návrh vedoucího práce rozhodnout o přijetí rozsáhlejší práce. Práce však nesmí mít menší než uvedený rozsah.

(2) Práce musí obsahovat titulní stranu dle vzoru uvedeného na webu fakulty, viz [https://www.pf.jcu.cz/education/kvalifikacni\\_prace-titul.php](https://www.pf.jcu.cz/education/kvalifikacni_prace-titul.php), dále prohlášení dle čl. 20 odst. 9 písm. d) opatření děkana, abstrakt se seznamem klíčových slov v českém a anglickém jazyce, zadání práce, obsah práce, samotný text práce, seznam použitých pramenů (pokud na ně práce odkazuje) a seznam použité literatury, a to přesně v uvedeném pořadí. Každá z uvedených náležitostí musí začínat na samostatné straně.

(3) Citace v bakalářské práci budou provedeny dle normy American Psychological Association (APA). Konkrétní příklady jsou uvedeny níže.

1. Citace knihy, jeden autor:

Piorecký, K. (2011). Česká poezie v postmoderní situaci. Praha: Academia.

2. Citace knihy, dva autoři:

Kožmín, Z., & Trávníček, J. (1998). Na tvrdém loži z psího vína. Brno: Jota-Books.

3. Citace knihy, tři autoři:

Svobodová, J., Svobodová, D., & Gejgušová, I. (2010). Zdroje a cíle jazykové popularizace. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta.

4. Citace knihy, více než tři autoři:

Řeřichová, V., Sladová, J., Váňová, K., & Homolová, K. (2008). Literatura pro děti a mládež anglicky mluvících zemí. Olomouc: Hanex.

Řeřichová, V. et al. (2008). Literatura pro děti a mládež anglicky mluvících zemí. Olomouc: Hanex.

5. Citace editované knihy nebo sborníku:

Fic, I. (Ed.). (1995). Židé a Morava: sborník příspěvků z konference konané v Kroměříži v říjnu 1994. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska.

Kopáč, R., & Jirkalová, K. (Eds.). (2004). Antologie nové české literatury 1995-2004. Praha: Fra.

6. Citace knihy bez autora nebo editora:

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. (2003). Praha: Academia.

7. Citace článku z časopisu:

Bláhová, K. (2010). Hravě! – Autenticky! Napříč literárními časopisy devadesátých let. Host, 26 (7). 15-21.

8. Citace článku z internetového časopisu:

Novotný, V. (2000). Ženy jsou kritické – ale ne literárněkritické! Dobrá adresa [online]. 1(9) [cit. 2012-02-26]. Dostupné z WWW: <[http://www.dobraadresa.cz/2000/DA09\\_00.pdf](http://www.dobraadresa.cz/2000/DA09_00.pdf)>.

9. Citace článku na internetu v rámci jiného zdroje než časopis:

Onufer, P. (2012). Příběh inženýra lidských duší: Dvojí čtení názvu románu [online]. In Literární.cz. Světová literatura živě. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z WWW: <[http://www.literarni.cz/rubriky/aktualni/clanky/pribeh-inzenyra-lidskych-dusi-dvoji-cteni-nazvu-romanu\\_8810.html](http://www.literarni.cz/rubriky/aktualni/clanky/pribeh-inzenyra-lidskych-dusi-dvoji-cteni-nazvu-romanu_8810.html)>.

10. Citace článku ze sborníku či zeditované knihy:

Kvítková, N. (2009). Proměny a úpravy písně Jesu Kriste, šchedrý kněže. In Uličný, O. (Ed.), Eurolingua & Eurolitteraria 2009 (91-96). Liberec: Technická univerzita Liberec.

11. Citace nepublikované diplomové, disertační aj. práce:

Vala, J. (2004). Výzkum čtenářské recepce lyrické poezie metodou sémantického diferenciálu. Nepublikovaná disertační práce. Olomouc: Univerzita Palackého.

(4) Kromě základních znalostí z psychologie, psychoterapie, dějin umění a dalších oborů by práce měla dokládat zejména osvojení si specifické arteterapeutické metodiky, která je jádrem studia v Ateliéru arteterapie PF JU.

(5) Bakalářská práce je posuzována dle následujících kritérií:

Hodnotí se zejména náročnost tématu práce a její přínos pro obor. Dále se hodnotí, zda byly naplněny cíle práce, jak vyplývají ze zadání a jsou konkretizovány v úvodu práce (příp. na začátku praktické části práce v podobě otázek, příp. hypotéz). Při posouzení obsahu bakalářských prací se dále zohledňuje především rozsah zpracovávaného tématu, časová náročnost práce v terénu, množství získaných dat i vlastní podíl práce diplomanta. Z práce by mělo být jasné, že student identifikoval hlavní problémy obsažené v tématu, umí pracovat s odbornou literaturou, případně dalšími informačními zdroji, je schopen elementárního

kritického myšlení a dokáže srozumitelně formulovat své myšlenky. Předpokladem kladného posouzení práce je dodržení profesionální etiky studentem během přípravy práce. Při posouzení formální stránky bakalářských prací se konečně přihlíží k jejich gramatické a stylistické úrovni. Za samozřejmé se předpokládá zvládnutí odborného terminologie psychologických a psychoterapeutických oborů na úrovni vyčtené v požadavcích k SZZ. Práce rovněž musí splňovat požadavky kladené na citace.

#### **Část IV.**

#### **Závěrečná ustanovení**

#### **Čl. 7**

#### **Závaznost, aplikovatelnost a výklad směrnice**

- (1) Pravidla obsažená ve směrnici jsou závazná pro všechny, jichž se týkají, a to i pro vedoucího ateliéru. Změna v osobě vedoucího nemá na pravidla uvedená v této směrnici vliv.
- (2) Změny v pravidlech lze činit jen vydáním nové směrnice, a to postupem podle čl. 22 odst. 3 a 4 opatření děkana.
- (3) Vyjde-li najevo rozpor směrnice vedoucího ateliéru s některým opatřením děkana, proděkana, rektora, prorektora, vnitřním předpisem JU nebo PF nebo se zákonem, použije se přednostně ustanovení, které není obsaženo ve směrnici vedoucího ateliéru.
- (4) Výkladem směrnice je pověřen proděkan pro studium. Je-li to vhodné či nezbytné, vyžádá si před provedením výkladu stanovisko vedoucího ateliéru.

#### **Čl. 8**

#### **Zrušující ustanovení**

Zrušuje se směrnice vedoucího ateliéru arteterapie č. 1/2016.

#### **Čl. 9**

#### **Účinnost**

Tato směrnice nabývá účinnosti 1. 11. 2017.

V Českých Budějovicích 1. 11. 2017

PhDr. Yvona Mazehóová, Ph.D.  
vedoucí Ateliéru arteterapie